

บทคัดย่อ

โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษานโยบายและมาตรการของญี่ปุ่นในเรื่องเกษตร และความมั่นคงทางอาหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือภาคเกษตรระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยใช้การทำการเกษตรแบบมีสัญญาในไทยและเวียดนาม เป็นกรณีศึกษา นอกจากนี้ การศึกษายังมีเป้าหมายเพื่อทำความเข้าใจบทบาทของตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในนโยบายนี้ เช่น MAFF, นักการเมือง, และภาคเอกชน และสุดท้าย โครงการนี้หวังว่า จะสามารถทำข้อเสนอเชิงนโยบายแก่ผู้กำหนดนโยบายและภาคเอกชนของไทยได้

ในด้านของขอบเขตการวิจัย โครงการวิจัยนี้เน้นศึกษาความมั่นคงทางอาหารของญี่ปุ่น และนโยบายของญี่ปุ่นในการประกันอุปทานอาหารของประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนโยบายภายใน และความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเน้นที่ รูปแบบต่าง ๆ ของความร่วมมือภาคเกษตรของญี่ปุ่น ในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะการเกษตรแบบมีสัญญาในไทยและในเวียดนามเป็นกรณีศึกษา

คำถามวิจัยหลักมีสามประการ คือ ประการแรก ในขณะที่เผชิญกับปัญหาความมั่นคงทางอาหารพร้อมกับได้รับแรงกดดันให้เปิดเสรีทางการค้า ญี่ปุ่นมีนโยบายและมาตรการในการประกันความมั่นคงทางอาหารอย่างไร และมีตัวแสดงใดบ้างที่เกี่ยวข้องหรือมีบทบาทในการดำเนินนโยบายและมาตรการประกันความมั่นคงทางอาหารของประเทศ ประการที่สอง ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของความสัมพันธ์และอำนาจระหว่างภาคราชการ ภาคการเมือง และภาคเอกชนในสังคมญี่ปุ่นหรือไม่อย่างไร โดยเฉพาะในประเด็นเรื่องของการแทรกแซง หรือชี้นำภาคเอกชนโดยรัฐ และประการที่สาม การเกษตรแบบมีสัญญาของบริษัทญี่ปุ่นในไทยและเวียดนาม

ผลจากการศึกษาพบว่าญี่ปุ่นมีนโยบายในการประกันความมั่นคงทางอาหาร ในระดับประเทศ เพื่อปกป้องภาคเกษตรมากกว่าจะเป็นไปเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร อย่างจริงจัง นโยบายที่จะสนับสนุนความมั่นคงทางอาหารของญี่ปุ่นคือ นโยบายการค้าเสรีและความร่วมมือกับประเทศที่ญี่ปุ่นนำเข้าอาหาร เพื่อประกันการนำเข้าอาหาร จากกรณีศึกษาเรื่องการทำ การเกษตรแบบมีสัญญาของบริษัทญี่ปุ่นในไทยและในเวียดนามพบว่า เอกชนไปลงทุนด้านการเกษตรในต่างประเทศโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

Abstract

The main objective of this research project is to study Japan's policy and measures related to agricultural sector and food security, in particular Japan's international cooperation on agriculture in Southeast Asian region. Japanese contract farming in Thailand and Vietnam which is a popular agricultural model is examined as a case study. In addition, this research has also studied roles of prominent factors involving in agricultural and food policy of the country; such as, MAFF, politicians of LDP, businessmen (companies), agricultural cooperatives, and farmers. At the end of the project, it is expected that the knowledge about Japan's policy on agriculture, food security, and contract farming abroad will be enhanced, as well as some policy recommendation for Thai state will be provided.

There are three main research questions: first, while facing with food security problem and external pressure to open the market, how does Japan respond to the situation?, are there any specific policies or measures, and which agency has taken a responsibility?; second, what is relationship among all elements involving in this issue, which displays / illustrates the power structure among bureaucrats, politicians, and businessmen? ; and third, concerning Japanese contract farming abroad in particular in Thailand and in Vietnam, how does this agricultural model and business relate to the country's policy on agriculture and food security?

From the study, it was found out that Japanese government has initiated and implemented some specific domestic policies and measures to secure food supply. However, the main purpose of those policies and measures was to protect and maintain domestic agricultural sector, not to respond directly and seriously to the food security problem. At the same time, the Japanese government has promoted a trade liberalization policy and international cooperation on agriculture with Southeast Asian countries in order to secure food supply by trade (imported food). Concerning Japanese contract farming in Thailand and Vietnam, the result of the study showed that there was no direct relation between the government's policy and this activity of business sector. It seems that the companies have practiced this agricultural model and business due mainly to economic interests.